

Θέμα: Συνοπτική παρουσίαση των βασικών σημείων της ex-post αξιολόγησης του 7^{ου} ΠΠ.
COMMITMENT and COHERENCE Ex-Post-Evaluation of the 7th EU Framework Programme (2007-2013)
High Level Expert Group: Chair: Louise O. Fresco, Rapporteur: André Martinuzzi, Assistant: Adele Wiman

A. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο (ΠΠ ΕΤΑ) Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Επίδειξης ήταν ένα από τα μεγαλύτερα προγράμματα για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη στον κόσμο και το τρίτο μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού της ΕΕ. Αποτελέσε το κύριο οικονομικό εργαλείο για την οικοδόμηση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

Στους βασικούς στόχους του περιλαμβάνονται η προώθηση της αριστείας στην έρευνα, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης, η συμβολή στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και της κινητικότητας των ερευνητών και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας στον τομέα της έρευνας. Το 7^ο ΠΠ είχε μεγαλύτερη διάρκεια (7 χρόνια αντί για 4) και προϋπολογισμό από τα προηγούμενα προγράμματα (55 δις. € που αντιστοιχεί στο 3% της συνολικής δαπάνης για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη στην Ευρώπη).

Το κύριο τμήμα του προϋπολογισμού διατέθηκε για την χρηματοδότηση έργων στο πλαίσιο τεσσάρων υποπρογραμμάτων:

Υπο-Προγράμματα	Προϋπολογισμός (δις €)	Ποσοστό επί του συνολικού προϋπολογισμού	Αριθμός έργων που χρηματοδοτήθηκαν	Ποσοστό επιτυχίας (χρηματ/μενες προτάσεις/ υποβληθείσες)
COOPERATION (10 θεματικές περιοχές) ¹	28.336	64%	7.912	19%
IDEAS	7.673	17%	4.525	12%
PEOPLE	4.777	11%	10.715	21%
CAPACITIES ²	3.772	8%	2.025	19%
	44.558		25.177	

Το υπόλοιπο τμήμα του προϋπολογισμού (περίπου 10 δις) διατέθηκε για τη χρηματοδότηση έργων στο πλαίσιο του Risk Sharing Financial Facility (RSFF), του 7^{ου} Π.Π. Έρευνας και κατάρτισης της EURATOM, του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ε.Ε. (JRC) και για τις δαπάνες διαχείρισης του προγράμματος.

B. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΦΟΡΕΑ

Στο πλαίσιο του 7^{ου} ΠΠ ΕΤΑ χρηματοδοτήθηκαν 25.000 περίπου έργα με τη συμμετοχή 29.000 οργανισμών.

α) Τα Πανεπιστήμια έλαβαν το 44% της χρηματοδότησης (19,5 δις €). Τα ποσοστά ανά υπό-πρόγραμμα ήταν 73% στο IDEAS, 62% στο PEOPLE και 45% στο COOPERATION.

¹ Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, Ασφάλεια, Τρόφιμα-Γεωργία & Αλιεία- Βιοτεχνολογία, Υγεία, Νανοτεχνολογία -Υλικά-Νέες μέθοδοι παραγωγής, Διάστημα, Μεταφορές, Ενέργεια, Περιβάλλον

² Το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα περιελάμβανε τη χρηματοδότηση των ευρωπαϊκών ερευνητικών υποδομών, των ΜΜΕ, των «Περιφερειών Γνώσης», της ανάπτυξης του ερευνητικού δυναμικού των περιφερειών σύγκλισης, της ανάπτυξης συνεκτικών ερευνητικών πολιτικών και clusters, του προγράμματος "Science in Society" και της διεθνούς συνεργασίας.

β) Οι ερευνητικοί και τεχνολογικοί φορείς έλαβαν το 27% της κοινοτικής χρηματοδότησης, ήτοι 10 δις € (το ποσοστό είναι περίπου το ίδιο σε όλα τα υπό-προγράμματα, ενώ όσον αφορά στις επιμέρους δράσεις μεγαλύτερη επίδοση εμφανίζεται στο Περιβάλλον (42%), στο Διάστημα (47%) και στις ερευνητικές υποδομές (53%).

γ) Ο ιδιωτικός τομέας έλαβε το 25% της κοινοτικής χρηματοδότησης (11 δις €).

Ειδικότερα το μερίδιο των μεγάλων επιχειρήσεων ανήλθε στο 11% (5,1 δις €) με σημαντικότερες επιδόσεις στην Ενέργεια(31%), τις Μεταφορές (34%), την Ασφάλεια (24%), JTIs (32%). Σε απόλυτους αριθμούς οι ΤΠΕ αποτέλεσαν τον τομέα που εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό χρηματοδότησης προς μεγάλες επιχειρήσεις (1,6 δις €).

Οι ΜΜΕ έλαβαν το 13% (5,9 δις €) της χρηματοδότησης κυρίως στο COOPERATION (4,4 δις €) στους τομείς ΤΠΕ, Υγεία και Νανοτεχνολογία και στο πρόγραμμα για τις ΜΜΕ (1 δις €)

δ) Μικρότερο τμήμα της κοινοτικής χρηματοδότησης κατέληξε στον δημόσιο τομέα (3% - 1,2 δις €) και στους λοιπούς φορείς (κυρίως ενώσεις επιχειρήσεων, δίκτυα πανεπιστημίων και κοινωνικοί φορείς/Civil Society Organizations) ποσοστό 2% (1 δις €, εκ των οποίων 0,25 δις € διατέθηκαν σε συγκεκριμένο φορέα στο πλαίσιο ενός ERANET, άρα η πραγματική χρηματοδότηση ήταν αρκετά μικρότερη).

Παρά τον ανοιχτό χαρακτήρα του προγράμματος (21.000 φορείς από τους 29.000 δεν είχαν συμμετάσχει στο FP6) στην έκθεση διαπιστώνεται συγκέντρωση της χρηματοδότησης σε συγκεκριμένους θύλακες δεδομένου ότι **500 φορείς έλαβαν το 60% της συνολικής κοινοτικής χρηματοδότησης (27 δις €)**³.

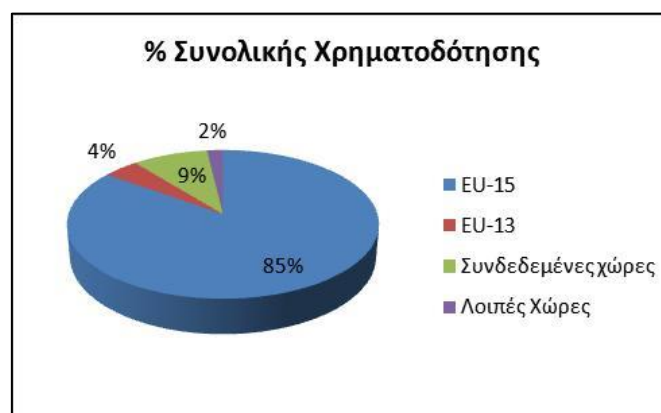
Το γεγονός αυτό όπως επισημαίνεται στην έκθεση μπορεί να έχει θετικά αποτελέσματα δεδομένου ότι η συγκέντρωση πόρων/ικανοτήτων αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία σε ένα παγκοσμιοποιημένο και ανταγωνιστικό σύστημα Ε&Κ (οικονομίες κλίμακας, δημιουργία θυλάκων αριστείας, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας σε διεθνές επίπεδο). Ενέχει όμως παράλληλα σημαντικούς κινδύνους (υπεροχή του status έναντι του περιεχομένου, ελιτίστικη διαμερισματοποίηση και ύπαρξη φραγμών σε νεοεισερχόμενους φορείς και φορείς προερχόμενους από περιφερειακά δίκτυα) και κατά συνέπεια οι σχετικές τάσεις πρέπει να παρακολουθούνται στενά ώστε να διασφαλίζεται ο «ανοιχτός» χαρακτήρας του προγράμματος και των δικτύων που χρηματοδοτεί.

Γ. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ/ΟΜΑΔΕΣ ΧΩΡΩΝ – ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Το 7^ο ΠΠ ΕΤΑ παρείχε τη δυνατότητα χρηματοδότησης φορέων από τα 28 Κράτη Μέλη της ΕΕ, τις υπό ένταξη χώρες, τις συνδεδεμένες χώρες και τις αναπτυσσόμενες ⁴.

Το 85% της χρηματοδότησης (38 δις €) έλαβαν φορείς από την ΕΕ -15. Τα νέα κ-μ (ΕΕ-13) έλαβαν το 4% (1,8 δις €), οι συνδεδεμένες χώρες το 9% (4 δις €, κυρίως Ισραήλ, Νορβηγία και Ελβετία) και οι χώρες εκτός Ευρώπης το 2% (0,8 δις €). (Διάγραμμα 1)

Διάγραμμα 1: Κατανομή της χρηματοδότησης ανά κατηγορία χωρών

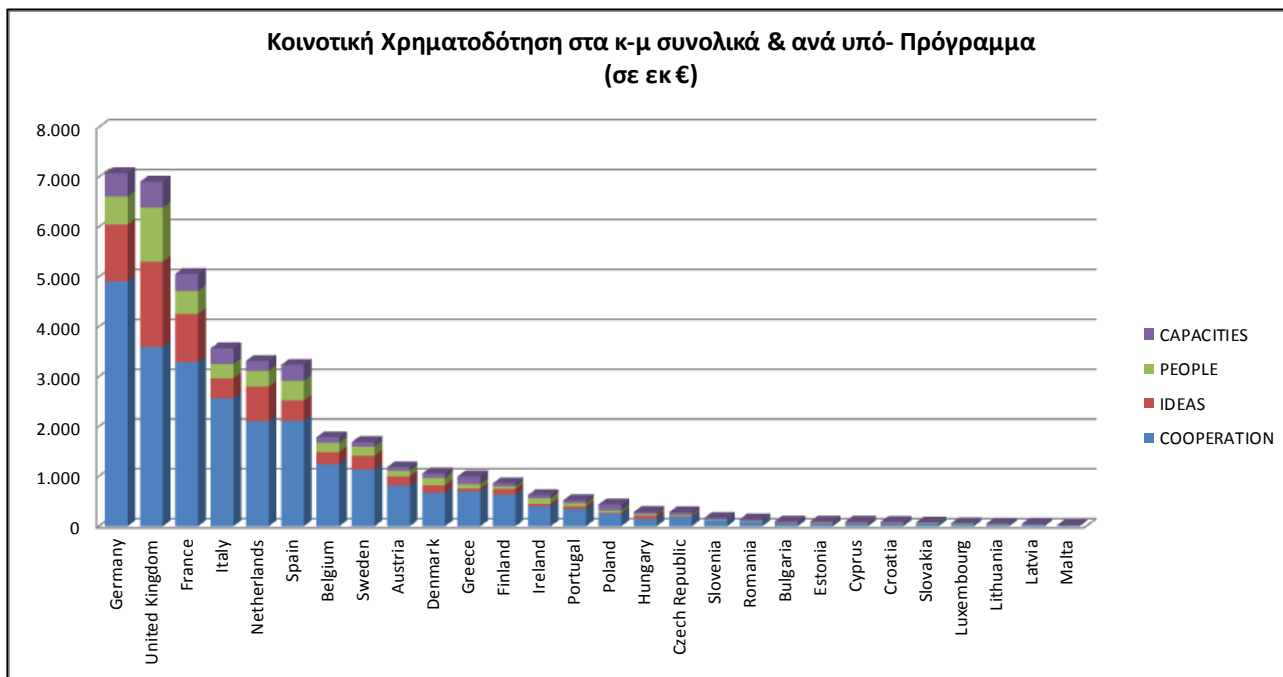
³ Η χρηματοδότηση αυτή κυμαίνεται από 800 -13 εκ € ανά φορέα. Στους φορείς αυτούς περιλαμβάνονται μεγάλοι ερευνητικοί οργανισμοί αλλά και επιχειρηματικοί φορείς (π.χ. SAP, Thales, Siemens, Telefonica).

⁴ Χώρες όπως ο Καναδάς, οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία και οι χώρες BRIC ήταν επιλέξιμες μόνο υπό συγκεκριμένους όρους.

Από πλευράς χωρών/Κρατών Μελών η Γαλλία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο συγκέντρωσαν υψηλό μερίδιο της χρηματοδότησης (πάνω από 5 δις € έκαστη) ακολουθούμενες από την Ιταλία, την Ολλανδία και την Ισπανία (Διάγραμμα 2). Οι χώρες αυτές συχνά φιλοξενούν κέντρα αριστείας που πραγματοποιούν σημαντικές επενδύσεις για την δημιουργία ανθρώπινου δυναμικού υψηλών προσόντων και δομών επαγγελματικής υποστήριξης.

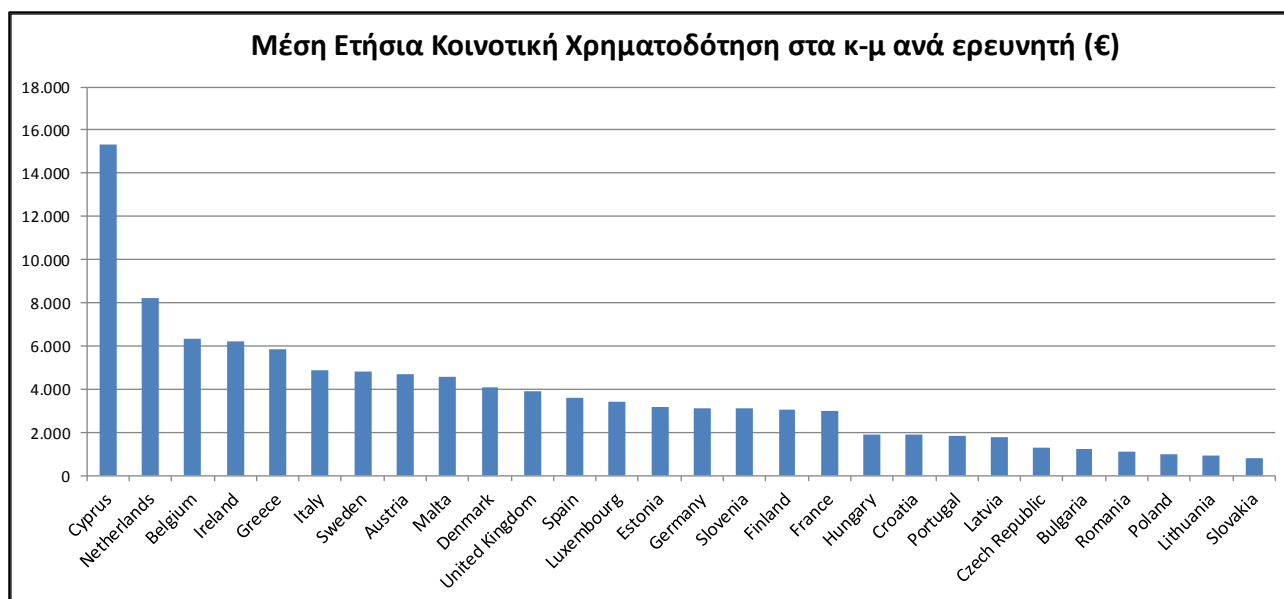
Η Ελλάδα είχε επίσης καλή συμμετοχή. Έλαβε το 2% της κοινοτικής χρηματοδότησης (999 εκ. €) και την 11^η θέση. Οι καλύτερες ελληνικές επιδόσεις παρουσιάζονται στο υπό-πρόγραμμα COOPERATION (701 εκ. €) και ακολουθούν το CAPACITIES (156 εκ. €), το PEOPLE (88 εκ. €) και το IDEAS (54 εκ. €),

Διάγραμμα 2: Ιεράρχηση της Συνολικής Κοινοτικής Χρηματοδότησης ανά κ-μ και ανά υπό Πρόγραμμα

Στην έκθεση περιλαμβάνονται επίσης στοιχεία για μέση ετήσια (κοινοτική) χρηματοδότηση ανά ερευνητή (3.900€ για την ΕΕ συνολικά). Τον υψηλότερο ετήσιο μέσο όρο παρουσιάζουν κατά σειρά η Κύπρος (15.313 €) η Ολλανδία (8.194 €), το Βέλγιο (6.302 €), η Ιρλανδία (6.701 €) και η Ελλάδα (5.857 €, 24.370 ερευνητές). Αντίθετα για χώρες όπως η Γαλλία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο το αντίστοιχο ποσό είναι χαμηλότερο του μέσου όρου (περίπου 2.000€). (Διάγραμμα 3)

Διάγραμμα 3: Μέση Ετήσια Κοινοτική Χρηματοδότηση στα κ-μ ανά ερευνητή (€)

Επιπρόσθετα περιλαμβάνονται στοιχεία για την κατανομή της (ετήσιας) χρηματοδότησης ανά χώρα, η οποία υπολογίσθηκε με βάση το μέγεθος του συνολικού πληθυσμού και τις ετήσιες εθνικές δαπάνες (δημόσιες και ιδιωτικές) για Ε&ΤΑ.

Από την ανάλυση με βάση τον πληθυσμό υπολογίσθηκε ότι ο μέσος όρος της ετήσιας κοινοτικής χρηματοδότησης ανά κάτοικο (ΕΕ-15) ανέρχεται στα 14€ με μεγάλες διακυμάνσεις μεταξύ των κ-μ. Οι υψηλότερες τιμές (20-30€) αντιστοιχούν στην Ολλανδία, τη Δανία, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Αυστρία, το Βέλγιο, την Ιρλανδία και ακολουθούν η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα (13€), η Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

Στους υπολογισμούς που πραγματοποιήθηκαν με βάση τις ετήσιες εθνικές δαπάνες για Ε&ΤΑ η Ελλάδα καταλαμβάνει την πρώτη θέση (100.552€ ανά € εθνικής δαπάνης) στην ΕΕ-15⁵ και ακολουθούν η Ολλανδία (41.608€), η Ιρλανδία, το Βέλγιο και η Ισπανία (33-34 χιλ. €).

Σύμφωνα με την έκθεση η υπεροχή που εμφανίζουν χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Ισπανία οφείλεται στη σημαντική περικοπή των εθνικών δαπανών λόγω της οικονομικής κρίσης.

Αναφορικά με τη χαμηλή συμμετοχή των νέων κ-μ (ΕΕ-13) στο 7^ο ΠΠ οι αξιολογητές επισημαίνουν ότι τα θέματα της περιφερειακής συνοχής εντός της ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπιστούν από τα διαρθρωτικά ταμεία και όχι από τα Προγράμματα – πλαίσιο προκειμένου να μην αποδυναμωθεί ο στόχος της επιστημονικής αριστείας. Προτείνεται ωστόσο η λήψη μέτρων αποτροπής του «brain-drain» μέσω των προγραμμάτων κινητικότητας (υποστήριξη ερευνητών για την επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους /ΕΕ-13). Δεν αποκλείεται η δυνατότητα ένταξης στα top-down τμήματα του Ορίζοντα 2020 κάποιας δράσης που να ευνοεί τους συμμετέχοντες από αυτές τις χώρες αλλά δίνεται ιδιαίτερη σημασία στη δραστηριοποίηση των εθνικών σημείων και στην υλοποίηση δράσεων σε εθνικό επίπεδο για την ενημέρωση και την υποστήριξη της διεθνούς δικτύωσης των ερευνητών.

Επιπρόσθετα προς πλήρη ενημέρωση σε σχέση με την Ελληνική συμμετοχή, διαβιβάζουμε σε παράρτημα του παρόντος κατάλογο με τους Ελληνικούς φορείς συντονιστές έργων του 7^{ου} Π.Π. με βάση στοιχεία από την βάση δεδομένων της Ε. Επιτροπής (e-corda).

⁵ Στο σύνολο των κ-μ προηγείται η Κύπρος, με δεύτερη την Ελλάδα και τρίτη τη Βουλγαρία.

Δ. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΟΥ 7^{ου} ΠΠ

1. Ενθάρρυνση της επιστημονικής αριστείας σε ατομικό επίπεδο και σε επίπεδο φορέων.
2. Ενίσχυση της έρευνας αιχμής μέσα του προγράμματος «ΙΔΕΕΣ» (ERC)
3. Συμμετοχή της βιομηχανίας και των ΜΜΕ στον καθορισμό της στρατηγικής (συμπράξεις δημόσιου – ιδιωτικού τομέα και ιδίως Joint Technological Initiatives/JTIs)
4. Προώθηση ενός τρόπου συνεργασίας και ενός πλαισίου για την ανοιχτή καινοτομία (ERC, JTIs, EIT)
5. Ενδυνάμωση του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας κουλτούρας συνεργασίας και οικοδομώντας συνεκτικά δίκτυα κατάλληλα για την αντιμετώπιση των θεματικών προκλήσεων.
6. Αντιμετώπιση συγκεκριμένων κοινωνικών προκλήσεων μέσω της έρευνας, της τεχνολογίας και της καινοτομίας.
7. Ενθάρρυνση της εναρμόνισης των εθνικών συστημάτων έρευνας και καινοτομίας και των αντίστοιχων πολιτικών.
8. Ενεργοποίηση της κινητικότητας των ερευνητών
9. Προώθηση επενδύσεων σε ευρωπαϊκές ερευνητικές υποδομές.
10. Δημιουργία κρίσιμης μάζας για την έρευνα τόσο στο πλαίσιο της Ευρώπης όσο και παγκόσμια.

Ε. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Οι συστάσεις που διατυπώνει η ομάδα αξιολόγησης για τον σχεδιασμό και τη βελτίωση των επόμενων Προγραμμάτων –πλαίσιο είναι οι ακόλουθες:

- 1) **Επικέντρωση στις κρίσιμες προκλήσεις και ευκαιρίες σε παγκόσμιο επίπεδο**
- 2) **Εναρμόνιση των εργαλείων και των προτεραιοτήτων για την έρευνα και την καινοτομία εντός ΕΕ**
- 3) **Αποτελεσματικότερη ενσωμάτωση των βασικών συστατικών των Προγραμμάτων – Πλαίσιο**
- 4) **Γεφύρωση της απόστασης μεταξύ της επιστήμης και της κοινωνίας**
- 5) **Δημιουργία μηχανισμών στρατηγικής παρακολούθησης και αξιολόγησης των προγραμμάτων.**

Ακολουθεί αναλυτικότερη παρουσίαση του περιεχομένου κάθε μίας εξ' αυτών.

- 1) **Επικέντρωση στις κρίσιμες προκλήσεις και ευκαιρίες σε παγκόσμιο επίπεδο με στόχο την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε μια δυναμική και προσανατολισμένη προς το μέλλον ευρωπαϊκή οικονομία που βασίζεται στη γνώση και στην καινοτομία.**

Σύμφωνα με την έκθεση η κύρια πρόκληση τα επόμενα χρόνια συνίσταται στον εντοπισμό ενός αριθμού τομέων στρατηγικής σημασίας στους οποίους η Ευρώπη μπορεί να αναλάβει ηγετικό ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο. Στους τομείς αυτούς θα πρέπει να αναπτύξει τα στρατηγικά της πλεονεκτήματα και γίνει πιο ελκυστική για τις ηγετικές φυσιογνωμίες στον χώρο της έρευνας και της καινοτομίας.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου απαιτείται επικέντρωση της έρευνας στους στρατηγικά σημαντικούς τομείς και αύξηση της συμμετοχής όλων των κοινωνικών ομάδων στην ερευνητική διαδικασία και στην ανάπτυξη καινοτομιών.

Κρίσιμη θεωρείται η εμπλοκή των μεγάλων βιομηχανικών παικτών μέσω της δημιουργίας ενός μόνιμου μηχανισμού διαλόγου και του σχεδιασμού μιας ισχυρής στρατηγικής για την καινοτομία.

Ειδικότερα προτείνεται η περαιτέρω ενίσχυση του εργαλείου των Joint Technological Initiatives (JTIs) και η απλούστευση του πλαισίου που τις διέπει.

Όσον αφορά στις ΜΜΕ προτείνεται η συνέχιση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών και παράλληλα προκρίνεται η χρηματοδότησή τους κυρίως μέσω των εθνικών προγραμμάτων, τα οποία θεωρούνται καταλληλότερα για τις ανάγκες των συγκεκριμένων επιχειρήσεων.

Τέλος, προτείνεται η ανάπτυξη μιας σειράς δεικτών σε επίπεδο ΕΕ για την απελευθέρωση του δυναμικού των ΜΜΕ.

2) Εναρμόνιση των εργαλείων και των προτεραιοτήτων για την έρευνα και την καινοτομία εντός ΕΕ με στόχο την αύξηση των συνεργειών, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας του ευρωπαϊκού συστήματος επιστήμης, τεχνολογίας και καινοτομίας

Σύμφωνα με την έκθεση, τα Προγράμματα-πλαίσιο αντιπροσωπεύουν μικρό τμήμα της συνολικής δαπάνης για Ε&ΤΑ. Κατά συνέπεια πρέπει να αντιμετωπίζονται κυρίως σαν στρατηγικές παρεμβάσεις στο συνολικό Ε&Κ σύστημα της ΕΕ και των κ-μ με βασική φιλοδοξία να διαδραματίσει καταλυτικό ρόλο στη διαμόρφωση του ευρωπαϊκού περιβάλλοντος, πέραν της απλής παραγωγής πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων.

Αναφέρονται ως παραδείγματα επιτυχημένων παρεμβάσεων το ERC (αύξηση του ανταγωνισμού, της διαφάνειας και του ανοιχτού χαρακτήρα της έρευνας), το πρόγραμμα PEOPLE (σύνδεση επιστήμης και βιομηχανίας⁶), τα ERANETs (άνοιγμα των εθνικών χρηματοδοτικών σχημάτων στη χρηματοδότηση υποψηφίων από άλλα κ-μ), το πρόγραμμα COOPERATION (διασυνοριακή συνεργασία) και το Risk Sharing Financial Facility/ RSFF (αξιοποίηση εργαλείων του τραπεζικού τομέα).

Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται ο συνδυασμός ισχυρών πολιτικών στόχων με αποκεντρωμένες και ευέλικτες διαδικασίες εφαρμογής/ υλοποίησης που θα αξιοποιούν το απρόβλεπτο και την κοινωνική καινοτομία τόσο στη βασική όσο και στην εφαρμοσμένη έρευνα.

Έμφαση δίνεται στην ύπαρξη ξεκάθαρων και δημοσιοποιημένων κανόνων για την υλοποίηση και τον ορισμό συγκεκριμένων στόχων για τα ερευνητικά πεδία των προσκλήσεων, υιοθετώντας όμως παράλληλα μια bottom-up προσέγγιση για τους τρόπους επίτευξης αυτών των στόχων.

Σημαντικό βήμα προς τον στόχο της εναρμόνισης θα αποτελούσε η διαμόρφωση μιας κοινής πολιτικής για την Επιστήμη, την Τεχνολογία και την Καινοτομία σε επίπεδο ΕΕ και η συμπληρωματική αξιοποίηση των διαρθρωτικών ταμείων για τη βελτίωση των ερευνητικών υποδομών και των επιπέδων των μισθών στην Ανατολική και Νότια Ευρώπη. Για τις χώρες αυτές θεωρείται χρήσιμη η δημιουργία περιφερειακών κέντρων αριστείας που θα ενισχύουν την εξειδίκευση και θα παρέχουν ελκυστικές ευκαιρίες στους ερευνητές.

Επιπρόσθετα γίνεται αναφορά στη δημιουργία ειδικού ταμείου για την υποστήριξη της επιστήμης, της τεχνολογίας και της καινοτομίας (στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων) και ο συντονισμός μεταξύ εθνικών και ενωσιακών προγραμμάτων και μεταξύ των πολιτικών για την έρευνα και των υπόλοιπων πολιτικών μέσω κατάλληλων εργαλείων και κινήτρων (π.χ. συγκέντρωση πόρων για την αύξηση της μόχλευσης, συνεκτίμηση της αλυσίδας προσφοράς καινοτομίας, κοινές βάσεις δεδομένων και υποστήριξη της κινητικότητας).

Τέλος υπογραμμίζεται η σημασία της ύπαρξης προτύπων ποιότητας για την έρευνα και η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού σήματος ποιότητας (quality stamp).

Όσον αφορά στον Ορίζοντα 2020, αναγνωρίζεται μεν η συμβολή του στην επίτευξη του στόχου της εναρμόνισης (Co-fund, JPIs, ESFRI) αλλά διαπιστώνονται ελλείψεις στον στρατηγικό του ρόλο για τη διαμόρφωση των συστημάτων Ε&Κ των κ-μ και της ΕΕ συνολικά. Χαρακτηρίζεται επίσης ως θετική η υιοθέτηση του seal of excellence στο SME Instruments και προτείνεται η εξάλειψη των περιορισμών ως προς τον τύπο των επιλέξιμων φορέων.

3) Αποτελεσματικότερη εναρμόνιση των επιμέρους τμημάτων των Προγραμμάτων – πλαίσιο με στόχο την αύξηση της αποδοτικότητας, της συνεκτικότητας και των συνεργιών

Το αντικείμενο αυτής της σύστασης σχετίζεται με την αποτροπή του κατακερματισμού, της επικάλυψης, της αδιαφάνειας και του αποσπασματικού χαρακτήρα των παρεμβάσεων που χαρακτηρίσαν ως ένα βαθμό την υλοποίηση του 7^{ου} ΠΠ.

Αναφέρεται ως παράδειγμα η κινητικότητα των ερευνητών η οποία χρηματοδοτήθηκε μόνο μέσω του υπό-προγράμματος PEOPLE ενώ θα ήταν εξίσου χρήσιμη και στα έργα του υπό-προγράμματος COOPERATION⁷.

⁶ Κυρίως μέσω των δράσεων European Industrial Doctorate και Industry Academia Partnership.

⁷ Αντίθετα, κρίνεται ως θετικό δείγμα η υλοποίηση του Proof of Concept στο πλαίσιο του ERC.

Επιφυλάξεις διατυπώνονται επίσης για την αύξηση των αναθέσεων σε φορείς εκτός Ε. Επιτροπής αρμοδιοτήτων διαχείρισης που οδηγεί σε περαιτέρω κατακερματισμό και αδιαφάνεια (και στο πλαίσιο του Ορίζοντα 2020).

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται η καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού για συνέργειες και η δυνατότητα μεταφοράς προϋπολογισμού από το ένα έτος στο επόμενο. Επίσης η αποδοτικότερη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών που εμπλέκονται στη διαχείριση του προγράμματος και η δημιουργία δεσμών μεταξύ των επιμέρους παρεμβάσεων (π.χ. επέκταση της δυνατότητας ανταλλαγής ερευνητών και στα συνεργατικά έργα).

4) Γεφύρωση της απόστασης μεταξύ της επιστήμης και της κοινωνίας με στόχο την αύξηση της αποδοχής και της εμπιστοσύνης των πολιτών, την προώθηση της χρήσης των νέων τεχνολογιών, την αξιοποίηση του συνόλου των δημιουργικών δυνάμεων της κοινωνίας και την ενίσχυση του «κοινωνικά επιθυμητού» αντίκτυπου της έρευνας.

Τα κυριότερα αντικείμενα που εμπίπτουν στο πεδίο αυτής της σύστασης αφορούν στη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων (Civil Society Organizations), στην ισορροπημένη εκπροσώπηση των φύλων και στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο περιεχόμενο της έρευνας, στα θέματα διάχυσης, επικοινωνίας και ανοιχτής πρόσβασης, καθώς και στην προώθηση της ανοιχτής καινοτομίας και της ακεραιότητας του ερευνητή (συμπεριλαμβανομένων των ζητημάτων ηθικής).

Διαπιστώνεται μια επιφυλακτική στάση των ευρωπαϊκών πολιτών απέναντι στην καινοτομία σε σύγκριση με άλλες κοινωνίες και γίνεται αναφορά στο εξαιρετικά χαμηλό προϋπολογισμό που διατέθηκε για το σχετικό πρόγραμμα του 7^{ου} ΠΠ «Science on Society» και τον τομέα «Socio-Economic Sciences and Humanities» του υπό-προγράμματος COOPERATION (0,35% και 1,30% αντίστοιχα).

Για τα μελλοντικά προγράμματα προτείνεται η ουσιαστικότερη εμπλοκή των κοινωνικών φορέων (Civil Society Organizations) π.χ. μέσω της συμμετοχής τους σε επιτροπές αξιολόγησης ή με ειδικά προγράμματα καθώς και η ενεργός συμβολή των κοινωνικών εταίρων στο διάλογο για τους σκοπούς και τα οφέλη της έρευνας και του τρόπου που αυτή διεξάγεται. Το τελευταίο περιλαμβάνει αφενός την παροχή κινήτρων για την υλοποίηση δράσεων επικοινωνίας και αφετέρου τη χρηματοδότηση στοχευμένων και εξειδικευμένων δραστηριοτήτων διάχυσης.

Προτείνεται επίσης η συνένωση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών για τον καθορισμό ερευνητικών προτεραιοτήτων (agenda setting) με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων σε ένα υπό-πρόγραμμα με αντικείμενο τη διαμόρφωση Οράματος και Προτεραιοτήτων (Vision & Agendas) με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας (κυρίως στις περιπτώσεις που ο σχεδιασμός γίνεται με διαδικασίες top-down) και στην καλύτερη αξιοποίηση της εμπειρίας και των εργαλείων που είναι επί του παρόντος διάσπαρτα σε διαφορετικά τμήματα του προγράμματος.

Τέλος, υπογραμμίζεται η σημασία της υιοθέτησης ενός ευρωπαϊκού κώδικα «ακεραιότητας» για τους ερευνητές και η προώθηση των θεμάτων που αφορούν στην ισότητα των φύλων, την ηθική, τη συμμετοχή και την ποικιλομορφία.

Όσον αφορά στον Ορίζοντα 2020, επικροτείται η ανάδειξη των ζητημάτων που περικλείονται στον όρο «Υπεύθυνη Έρευνα και Καινοτομία» σε οριζόντια προτεραιότητα. Διαπιστώνονται όμως οι ακόλουθες αδυναμίες:

- Ελλιπής αξιοποίηση του δυναμικού που αναπτύσσεται στο πλαίσιο ετερογενών ομάδων από πλευράς δημιουργικότητας (οι συνεργασίες περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο ομοειδείς φορείς).
- Υιοθέτηση top-down διαδικασίας για τον καθορισμό των ερευνητικών προτεραιοτήτων στον άξονα «Κοινωνικές Προκλήσεις» που έχει ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό των κοινωνικών εταίρων, την ενίσχυση της δυσπιστίας και την περιθωριακή μόνο αντιμετώπιση σημαντικών προβλημάτων όπως η κοινωνική συνοχή, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η καταπολέμηση της ανεργίας.
- Αντιμετώπιση των προβλημάτων στη βάση μιας προσέγγισης που προτάσσει την εξεύρεση λύσεων που στηρίζονται στην τεχνολογία, παραγνωρίζοντας τη σημασία των κοινωνικών αιτίων και των βασικών διεργασιών μετασχηματισμού.

5) Δημιουργία μηχανισμών για τη στρατηγική παρακολούθηση και αξιολόγηση των προγραμμάτων με στόχο τη βελτίωση της διακυβέρνησης, της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, των επιδόσεων, της λογοδοσίας / διαφάνειας και των διαδικασιών συνεχούς μάθησης.

Σύμφωνα με την έκθεση, το 7^ο ΠΠ παρουσιάζει αρκετές αδυναμίες σε θέματα διαχείρισης των διαδικασιών αξιολόγησης, ιδίως όσον αφορά στην συγκέντρωση των διάσπαρτων στοιχείων και πληροφοριών και στη συγκροτημένη αξιοποίηση τους για την ανάπτυξη μιας συμπαγούς «στρατηγικής ευφυΐας».

Θετικότερα είναι τα σχόλια στον τομέα της συγκέντρωσης δεδομένων παρακολούθησης μέσω εργαλείων όπως η πλατφόρμα OpenAIRE, οι κώδικες PIC και η δομή SESAM. Διαπιστώνεται η μη αξιοποίησή τους για τη δημιουργία γνώσης και κυρίως «στρατηγικής ευφυΐας» και η απουσία δεδομένων που σχετίζονται με την παρακολούθηση της σταδιοδρομίας των ερευνητών, της ισότητας των φύλων, τις δραστηριότητες διάχυσης και τις δραστηριότητες σύνδεσης της έρευνας με τις διαδικασίες παραγωγής πολιτικής.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται:

- Η δημιουργία ενός στρατηγικού και επαγγελματικού συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης που θα περιλαμβάνει τα ανωτέρω σύνολα δεδομένων (σταδιοδρομία ερευνητών, θέματα φύλου, στοιχεία αξιολογήσεων κλπ) στη βάση επαρκώς ορισμένων στόχων και βαθιάς γνώσης της θεωρίας των αλλαγών
- Η εναρμόνιση των στοιχείων των επιμέρους διαδικασιών αξιολόγησης (στόχοι, κριτήρια, ερωτήματα, φόρμες)
- Ο καλύτερος σχεδιασμός και αξιοποίηση των ατομικών αξιολογήσεων προς την κατεύθυνση της δημιουργίας μιας συνεκτικής βάσης γνώσεων, με έμφαση στον ποιοτικό έλεγχο και την τυποποίηση τους, ώστε να διασφαλίζεται η δυνατότητα χρησιμοποίησής τους για τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων.
- Η σύνθεση των δεδομένων των επιμέρους αξιολογήσεων και διενέργεια μετά-αξιολογήσεων προκειμένου να υπάρχει δυνατότητα συστηματικής πρόσβασης στα ευρήματα και να βελτιωθεί η ποιότητα των σχετικών μελετών.

Για τον Ορίζοντα 2020 προτείνεται ειδικότερα η διασφάλιση της συνέχειας των συνόλων δεδομένων (ιδιαίτερα των νέων συνθετικών δεικτών επίδοσης), η τυποποίησή τους και η βελτίωση των δεδομένων που αφορούν τους συμμετέχοντες ερευνητές σε ατομικό επίπεδο. Επίσης προτείνεται η εφαρμογή πιο συγκεντρωτικών διαδικασιών αξιολόγησης. Τέλος, γίνεται αναφορά στη εσωτερική αξιολόγηση που θα πραγματοποιήσει η DG R&I για το 7^ο ΠΠ και τον Ορίζοντα, με την παρατήρηση ότι ο τρόπος υλοποίησής της θα αποδείξει τελικά αν θα αποτελέσει μία ακόμα διοικητική άσκηση ή ένα σημαντικό εργαλείο για την παραγωγή γνώσης με περισσότερο συστηματικό τρόπο.

Παράρτημα 1: Πίνακας με τους Ελληνικούς φορείς συντονιστές έργων του 7^{ου} ΠΠ.

Φορέας	Σύνολο Έργων (Συντονιστής)
ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ	76
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	69
ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ	56
ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	45
ΕΚΕΦΕ "ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ"	33
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	30
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	29
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ	22
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ	20
ΕΘΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ	17
ΙΔΡΥΜΑ ΙΑΤΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ	15
ΑΘΗΝΑ - ΈΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ	13
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ	13
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	10
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΒΙΟΙΑΤΡΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ	10
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	10
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ	10
ΕΞΟΔΟΣ Α.Ε. ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ	9
ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΩΝ ΠΗΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	8
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ "ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ"	8
ΕΘΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	8
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ	7
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	7
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ	6
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΩΝ	5
ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ	5
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	4
ΠΛΑΝΕΤ Α.Ε.	4
Q-PLAN INTERNATIONAL ADVISORS EPE	4
INASCO - INTEGRATED AEROSPACE SCIENCES CORPORATION O.E.	4
ΤΕΛΕΤΕΛ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΕΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3
ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ ΚΟΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΠΑΝ/ΜΙΟ	3
ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	3
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΠΛΑΣΜΑΤΟΣ	3
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	3
ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΔΟΚΙΜΩΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	3
OPTRONICS TECHNOLOGIES A.B.E.T.E.	3
ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ	2
CONSTELEX TECHNOLOGY ENABLERS SINGLE MEMBER LIMITED LIABILITY COMPANY	2
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΟΚΗΣ ΕΥΡΩΠΑΗΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	2
ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ Α.Ε.	2
ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ	2
INNORA PROIGMENA TECHNOLOGIKA SYSTIMATA ΚΑΙ ΥΠΙΡΕΣΙΕΣ ΑΕ	2
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΠΕΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΣΤΕΡΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ	2
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2
ADVANCED ENERGY TECHNOLOGIES ΑΕ ΕΡΕΥΝΑΣ & ΑΝΑΡΤΥΧΙΣ ΥΛΙΚΩΝ & ΠΡΟΙΟΝΤΟΝΑΝΑΝΕΟΣΙΜΟΝ ΡΙΓΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ & ΣΥΝΑΦΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΦΤΙΚΟΝ Υ ΠΙΡΕΣΙΟΝ*ADVEN	2
ΑΙΝΟΟΥΧΑΟΥ ΡΛΙΟΦΟΡΙΚΙ ΑΕ	2
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΤΑΧΥΝΤΙΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ	2
S&B INDUSTRIAL MINERALS MINING ΟUARRYING INDUSTRIAL COMMERCIAL TOURIST SHIPPING TECHNICAL COMPANY SA	2
ΕΥΡΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ Α.Ε.	2
ΤΕΙ ΑΘΗΝΑΣ	2
ΠΑΝ/ΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	2
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	2
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΝΑΤΟΛΙΑ	2
ΕΑΒ	2
GLOBAL NANOTECHNOLOGIES S.A. FOR THE DESIGN, DEVELOPMENT, PRODUCTION AND TRADING OF NANOTECHNOLOGY MATERIALS	2
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	2

Φορέας	Σύνολο Έργων (Συντονιστής)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ "ΔΗΜΗΤΡΑ"	2
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ	2
ΑΝΟΝΙΜΙ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΡΤΙΚΣΙΣ ΤΙΛΕΜΑΤΙΚΙΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ - VIDAVO A.E.	1
ΠΛΑΝΕΤΕΚ ΕΛΛΑΣ	1
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΥΓΕΙΑΣ	1
ΙΟΝΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ	1
SANCHEZ & VOGIATZIS CO OE	1
ISTRAM - INSTITUTE OF STRUCTURES AND ADVANCED MATERIALS	1
ΑΕ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	1
EXERGIA ENERGY AND ENVIRONMENT CONSULTANTS AE	1
VIOMICHANIA RITINON MEGARON ANASTASIOS FANIS ANONYMOS ETAIRIA	1
ALGOSYSTEMS AE	1
ENDITECH ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ	1
LINK TECHNOLOGIES SA	1
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΣΠΑΝΟΠΟΥΛΟΣ ΝΑΦΤΙΛΙΑΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	1
ΛΟΥΦΑΚΗΣ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.	1
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	1
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΑΓΡΟΝΟΜΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΧΑΝΙΩΝ	1
EUROSCIENCE GREEK REGIONAL SECTION	1
MILTECH HELLAS AE	1
PANHELLENIC CONFEDERATION OF UNIONS OF AGRICULTURAL COOPERATIVES SOMATEIO	1
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΗΣ	1
AEROTRON RESEARCH ΑΣΤΙΚΙ ΕΤΑΙΡΙΑ	1
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	1
ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ	1
DELOITTE BUSINESS SOLUTIONS ΑΝΟΝΥΜΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	1
ΕΝΟΣΙ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΕΠΙΚΙΝΩΝΙΟΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (GREEK ASSOCIATION OF COMPUTER ENGINEERS)	1
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΛ. ΗΑΤΖΟΡΟΥΛΟΣ VIOMICHANIA ΕΡΕΥΡΑΣΙΑΣ ΧΑΡΤΟΥ ΑΕ	1
STAMATOPOULOS AND ASSOCIATES LIMITED LIABILITY COMPANY - GEOTECHNICAL AND EARTHQUAKE ENGINEERS	1
GLOBO ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΑΝΟΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ, ΙΔΙΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ	1
ΙΛΕΚΤΟΡ ΑΝΟΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ (HELECTOR SA)	1
P. ΔΙΜΙΤΡΟΠΟΥΛΟΣ - ELECTRONIC SYSTEMS AND SOFTWARE APPLICATIONS S.A. - SENSAP SA	1
ΜΠΕΝΑΚΕΙΟ ΦΥΤΟΠΑΘΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ	1
ΔΡΑΞΗ ΠΕΡΙΒΑΝΤΟΛΟΓΙΚΗ Α.Ε.	1
'ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ' ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	1
ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝ/ΜΙΟ	1
EUROPEAN DYNAMICS ADVANCED SYSTEMS OF TELECOMMUNICATIONS INFORMATICS AND TELEMATICS SA	1
ΕΛΙΝ Α.Ε. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	1
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ Α.Ε.	1
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΑΣΤΕΡ	1